

Foto: D. ŠVARC

BARBARA MEDVEŠČEK, PRIMOŽ PIRNAT

PETRA POGOREVC

Purgatorij sodobnih nevrotikov

Hodnik večnadstropne stanovanjske hiše (*Izganjalci hudiča*), čakalnica na železniški postaji (*Slastni mrlič*), velika soba »za obiske« v pritličju stare meščanske hiše (*Nemir*), predsoba v podnajemniškem stanovanju, recepcija anonimnega hotela (*Ubijalci muh*) ... vse Zupančičeve drame se odvijajo izključno v interierjih, ki pa so praviloma javne in prehodne narave, zaradi česar je intima posameznika v njih postavljena tako pod vprašaj kot tudi pod drobnogled hkrati. Teža javnega okolja, v katerem se po logiki notranje nuje postopoma razpira intima nastopajočih oseb, je celo značilna stalnica v Zupančičevem dramskem opusu: ob tem, da avtorja vedno zanima le zasebna sfera bivanja dramskih oseb, njihovo notranjost razgalja tako rekoč izključno pred nepovabljenimi pogledi.

Pomanjkanje intimne, zaradi katerega s travmatičnimi in potlačenimi vsebinami naphane dramske osebe razdraženo zahajajo v medsebojne trke, tudi v *Ubijalcih muh* nenehno ustvarja atmosfero skrivnostne napetosti, poleg tega pa ponuja priložnost za hvaležno dramaturško kombinatoriko različnih razmerij moči med nastopajočimi osebami. Okretno in tekoče izpisani dialogi, do

katerih znotraj opisanih situacij prihaja v tej drami, so ekonomični in enigmatični, spričo zaostrujočega nelagodja ob vztrajanju v istem skupnem prostoru, kjer so meje intimne vsaj začasno zabrisane, pa postajajo osebe v medsebojni komunikaciji tudi vse bolj silovite, napete in neposredne. Kadar avtor njihov govor preplete s popolnoma odprtimi, iskrenimi in izpovednimi monološkimi izbruhi, dobivajo ti izostrene simptomatične razsežnosti. Dragocenost te Zupančičeve drame je v tem, da se njena zgodba ob še tako pozornem spremljanju zdi zgolj zapeljivi vrh ledene gore, katere obrise je sicer mogoče jasno slutiti globoko pod morsko gladino, pa vendar ostajajo odgovori na vprašanja, ki jih razpira, izključno predmet subjektivnih interpretacij, ne pa razumsko podprtih dokončnih in neizpodbitnih tez.

Režiser Mile Korun, ki z Matjažem Zupančičem zaradi pogostega uprizarjanja njegovih besedil že sestavlja tako rekoč prepoznaven tandem, se te kvalitete *Ubijalcev muh* očitno zaveda, zato se ob režiji njegove krstne uprizoritve na odru SLG Celje vseskozi premišljeno in dosledno izogiba njegovi očitni in enosmerni interpretaciji. Recepcija anonimnega hotela, v kateri se kakor po nekakšnem usodnem naključju za nekaj ur prepletejo poti njegovih gostov in uslužbencev, po nareku didaskalij Zupančičeve drame ostaja nekakšen zagoneten in abstrakten, namerno samo v grobih obrisih markiran purgatorij sodobnih urbanih nevrotikov, ki se vanj pač zatekajo na begu pred svojimi življenjskimi polomi. Scenografka Janja Korun je »prehodni, zbirni prostor« v tem hotelu, »ki je kot mnogi drugi, a vendar ne v celoti običajen«, oblekla v hladno in sterilno belo barvo. Ob monumentalnih zaobljenih stenah, vratih in stopnišču, ki vodi v zgornje prostore, ni na tem asketskem prizorišču tako rekoč ničesar več, razen seveda receptorjevega pulta iz prozornega pleksi stekla. S tem ko so s prizorišča izgnane vse sledi potencialnega hotelskega udobja, je oder pripravljen za tankočutne dramaturške in režijske manevre, ki so v tej uprizoritvi zavezani zlasti zarisovanju zapletenih psiholoških portretov oziroma zakrknjene intimne Zupančičevih dramskih p(oseb)nežev.

Po kaj so prišli v hotel, zakaj se v njem zadržujejo proti svoji volji, kako naj si njihovo pribežališče pravzaprav razlagamo, kakšna je v njem vloga avtoritativnega in manipulativnega receptorja, kaj sploh pomeni sintagma »ubijalci muh« v kontekstu drame – vse to so vprašanja, ki nam jih Mile Korun podobno kot Matjaž Zupančič sicer zastavlja, a nas ne posiljuje s konkretnimi odgovori nanje, temveč se z mojstrskim občutkom za mero in šarm z njimi in nami zgolj poigrava. Bolj kakor razlogi za prihod vseh gostov v hotel ga zanima njihovo simptomatično vedenje v njem, zaradi česar pretehtano in distancirano izrisuje tako individualne poteze oseb kot razmerja med njimi. Dobro se zaveda, da je dogajanje osredotočeno na kraval v recepciji. Nanj sicer usodno vplivajo dogodki iz »zunanjega sveta«, ki ga gledalcem ni dano ne videti ne doumeti, a vse »usodne reči« se dogodijo zunaj gledalčevega zornega kota in so mu posredovane zgolj skozi subjektivno obarvani govor nastopajočih oseb. Usodna resničnost zunaj bizarne hotelske recepcije je skrajno razrahljana, subjektivizirana in

postavljena pod resen vprašaj. Tisto, kar režiserja v tej situaciji najbolj zanima, so portreti oseb, nastali na podlagi simptomatičnih fragmentov, ki so nam pač posredovani o njih in njihovih zgodbah. Kateremu od njih bo gledalec najbolj »nasedel« in kakšna bo zaradi te izbire njegova končna intepretacija tako celotne drame kot tudi njenih posameznih elementov, je prepuščeno njemu. Jasno je le, da bo tudi ta slika skrajno subjektivna.

Prvo izbiro prinaša že uvodni prizor: naj se postavimo na stran zatiranega portirja, ki ga Miha Nemeč vseskozi nadvse simpatično karikira, ali naj v duhu podpremo avtoritativnega receptorja, ki v skrbni upodobitvi Janeza Bermeža sicer resda že uvodoma zbuja precej nelagodja, vendar s svojim nenehno poudarjanim občutkom za mero in red hkrati navdihuje tudi bolj pozitivne občutke?! Naša razdvojenost se s prihodom Petra preusmeri na na novo vzpostavljene tekmovalni odnos dveh oboževalcev iste ženske: če vztrajnost okornega in zakompleksanega Petra, ki ga igra Primož Pirnat, sprva zbuja simpatije, pa njegova nerodnost, omahljivost in navsezadnje tudi pomanjkanje občutka za mero in takt nato preusmerijo naklonjenost v receptorjevo smer. Nasploh sta Receptor in Peter ključni figuri, okrog katerih se vrti krstna uprizoritev *Ubijalcev muh*. Če prvi pozna odgovore, jih trmasto čuva zgolj zase, če drugi medtem postavlja vprašanja, jih ne zna ne dobro formulirati ne nasloviti v pravo smer. Njun odnos je kakor igra mačke z mišjo, in ker prišlek Peter ni dovolj bister in okreten, da bi prepoznal pravila igre v neznanem okolju in nato z njimi manipuliral v svoj prid, je v spopadu za Jasno, ki ga tudi sicer najbrž vseskozi narobe razume, vnaprej obsojen na poraz. Zanimiva je poudarjeno kontrastna ženska dvojica: v interpretaciji Barbare Medvešček vseskozi skrivnostna, odmaknjena in eterična Jasna se zdi kakor duhovna polovica ene in iste ženske, katere čutni, erotični in zaradi tega primerno izzivalni telesni pol pripada vlogi Lene, ki jo igra Manca Ogorevc. Njen ljubimec Leon je v interpretaciji Mira Podjeda kljub navidezni odločnosti cagav in sočutje zbujujoč starček, ki se ga polašča panika ob grenkem spoznanju, da ob svoji mladi ljubici doživlja labodji spev, bankrotirani poslovnež Mihael pa v interpretaciji Maria Šeliha pomanjkanje dostojanstva nadomešča z nenehnimi izbruhi zajedljivosti, sumničavosti, nezadovoljstva in cinizma.

Vzdušje v neudobni in brezosebni recepciji, ki je spričo trme Receptorja medtem postala Petrovo zasilno in improvizirano prebivališče, postaja v gneči te pisane množice različnih razsajajočih intim zadušljivo in težko, popolnoma prežeto s frustriranim in blokiranim hrepenenjem po pobegu iz »prostovoljne« ječe v objem zunanjega sveta, ki spričo svoje zapeljive nedostopnosti in odmaknjenosti dobiva misteriozen in malone mističen značaj. Kljub prevladujoči statičnosti in pa namerni odrevenelosti fizične akcije krstno uprizoritev *Ubijalcev muh* zaznamujejo dinamična notranja razmerja med osebami na odru, zaradi česar se celota vtisne v spomin kot privlačen in v številnih detajlih dovršen blodnjak metafizičnih zagonetk.